

Lembar Kerja Peserta Didik

LKPD

BAHASA JAWA

**KANGGE KELAS XI
SEMESTER I**

Antologi Taman
Cerkak

CAPAIAN PEMBELAJARAN

Pada akhir fase F, peserta didik mampu mengolah, menginterpretasi, menganalisis, dan mengidentifikasi informasi berupa gagasan, pikiran, perasaan, pandangan, arahan, atau pesan yang akurat dari membaca teks sastra citta cekak dengan memperhatikan kaidah bahasa Jawa.

ELEMEN : Membaca

- Peserta didik dapat menjelaskan pengertian unsur intrinsik cerita cekak.
- Peserta didik dapat menganalisis unsur intrinsik cerita cekak.

TUJUAN PEMBELAJARAN

Setelah mengikuti pembelajaran dengan mengembangkan kemampuan bernalar kritis, gotong royong, dan percaya diri melalui model pembelajaran Problem Based Learning (PBL) dan metode Student Teams Achievement Division (STAD), ceramah, diskusi, dan penugasan dengan menerapkan TPACK melalui media Flip Book, Live Worksheet, dan Quizziz, peserta didik dapat:

- Menjelaskan pengertian unsur intrinsic cerita cekak dengan tepat.
- Menganalisis unsur intrinsik cerita cekak dengan tepat.

FASE 1. ORIENTASI MASALAH

PERTANYAAN PEMANTIK

- Punapa para siswa sampun nate maos cerita cekak ?
- Menapa irah-irahan cerita cekak ingkang sampun nate dipunwaos siswa menika ?
- Cerita cekak kanthi tema menapa ingkang sampun nate dipunwaos dening para siswa ?
- Miturut para siswa, unsur cerita cekak menika kadadosan saking unsur menapa kemawon ?

PRE - TEST

Kangge mangertosi *kemampuan awal* para siswa saderengipun pasinaon, sumangga saged dipunwangsul pitakenan wonten link menika.
<https://quizizz.com/join?gc=83034082>

FASE 2. ORGANISASI PESERTA DIDIK

MATERI FAKTUAL

Tuladha Cerita Cekak ing Kalawarti Djaka Lodhang

26

Selasa, 25 Januari 2022
Jaka Lodhang 25 Januari 2022

Cerita Cekak

Nini Klenyem :

Aku Kudu Luwih Ngati-Ati

Stres...ayake, ngono yen lembang sakti, aku ya guman karo kenehane bocah-bocah sakti, sing apa-apa kok njur ngambang, maling, nek... mangsa perkarane durung cetna. Wis ana telung dina, pasien anyar iki dadi jejibahan, ing bangsal Kenanga, paparku dhines.

"Nyambak nekak badhe ngaku sakti, ngaku teng mangi ngeng njur sempetan kadih iki," ngono kandhane ibune sing munggoni nalika aku ngepasi ngganti perbanne dhisik.

"Lajeng perkawinan purapa, Bu?" aku nanyit.

"Boten ngertos, Sus. Sanjange remange awak kudu niku bubar rejegan kadih pacare, sing pacare niku njur kesah manuk teng Jakarta. Emap seminggu niku boten mibel kulyah."

Misangka perawat, aku ayem

barang dhokter ngendhi ya siki mung pepes karo baluk bundhan ning jero ora apa-apa. Aku yakin suk yen gip-e wis dibukak dhisik mesthi enggal mari. Nalika durung semonggo seng rumah sakti, dhisik angel mangin, kepeksane kudu dadekang kanti fatis. Stres sakti abot. Wong angger tura mesthi ngidhar.

"Ningun...Ningun" ngono teras...bokenawa kudi undang-undange pacare. Barung wis genep sepuluh dina, dhisik wis sadhar tenan. Ning kakuw, dhisik akenan, gedem mangon ning kudu njakak dufang. Somono nga wektune adus ya kudu aku kang ngidhar, nganti bali iki ditihi kanka-kanka perawat sing malih banjur macakake aku karo dhisik, kandhane:

"E...Dina, Tamtomu pasienmu sing akenan kae wis

semester akhir lho... mangsa kulyah ing bukam, suk lek luhus dadi penjacara, akeh lho dhisik."

"Ah, ya embuh," sangsulaku karo ngulangi. Ning ya gene atiku mangkel-mangkel seneng yen dipacok-pacokake karo Tamtomu. Geneya atiku seneng yen dipacok? Apa aku ya seneng karo dhisik?

"Mami tahun baru, pacar baru ni, ya?" ngono panyengese kanka-kane yen aku lagi pas rampung ngidhar. Tomo. Apa bocah iki mujudake hadhian kanggo ing taun anyar sasi ngarep kudu? Sasawene iki aku rak durung nate pacaran, embuhlah, aku ora ngerti. Sing cetna yen aku durung ndalang apa nyibini dhisik dina kadi, ranane kaya ana sing kurang. Aku rumangsa seneng yen cecedhakane karo dhisik. Jare kanka-kane yen aku durung ketok, Tomo malah nakalake:

"Mana Mbak Dina?"

Sakti Tomo wis ajar mikul. Tamah aku sing dijajah dhuwengi yen dhisik ajar mikul neng sajaban bangsal. Aku ya setya ngacani, yen ngepasi dhines, kudi rak ya mujudake tugas ing rumah sakti. Babar pisan aku ora wani takon apa-apa, kejaba mang ndedonga jroning ati, supaya dhisik enggal pinaringan mari, lan banjur bali bali kulyah maneh.

Liyane kabeh tak pasrahake marang Gusti Kang Paring Urip.

Nalika tekan platform ing sangsore wi alamanadha kang ngrembuwang, Tomo ngajak lunggahan ing kursi taman, tak turuti. Karo mapan lungguh dhisik kandha:

"Dih, Dina, matumawa ya, dene abamu wis kersa ngumati aku kanti gental, nganti aku bali wis ajar mikul."

Aku mangsuli nggedheake

atine:

"Wis ta Mas Tomo, sabar. Sedheka maneh panjenengan rak bisa bali kulyah. Mula suk ra sah seneng ngidhar, luwih-luwih yen pengidhar lagi mangkel utawa nistare lagi peteng, mudhak gampang nemo kadhalan."

"Jenah pacarku kudi nggedheake sok Dih, mang

26

Selasa, 25 Januari 2022
Jaka Lodhang 25 Januari 2022

Cerita Cekak

Ragasi dibukak. Lisa nggedheake koper ing bagasi, dene Sinta wis nggong ing bali segar. Tawer-dawer berhadapan ninggalake platform tumuju stasiun. Sore iki kabanane terang. Lemah lan dahan anggi sing dibawak leles meniti tereng buhar udan.

Lumrahé wonten kengalan sakti segar, sakti lan kerti kithitan ditihi priksa diting petugas stasiun. Calon penumpang sing wis nyaga ing barisan tili priksa ora akeh. Sinta sing wis tekan stasiun banjur tumuju barisan kudi, dene Lisa bangsane mudi.

Sepur Sawunggadh wis mapan ing peron 3. Kabeh ana 8 gerbong, kudu kicimoti. Sinta ndhisik ing gerbong 2 banjur tumuju kursi nomer 12D. Sajak panceri wektune ora mepet anggoni Sinta

yen wis arep mangkat. Lisa mangga nang kamar ya? Lisa menyat saha dhisik. Siki jumatugah metu kancane Sinta tumuju kancane dhisik. Kancane Sinta lan Lisa jejuran. Lawang kamar amung kacek api setengah meter, ing lawang kancane Lisa tumuju Lisa Correl. Ora mang tulisan, ing ngisor tulisan iki uga ana pepasan tempelan foto lan gambar kembang. Kerya manis iki lagi ngacani remaja. Ing jero kancane uga kacek tempelan foto lan gambar kembang.

Sinta lan Lisa satemene dhisik kancane mang padha. Kancane seneng marang telanduran kembang. Plataran omah diandhar kembang-kembang kang manawa-warna udu. Pepak banget bepara kaya bakal kembang. Sinta lan Lisa telaten ngumati lan njopakake telanduran kudi.

"Sa, arep mangkat?" Sinta nggert kopir lan nyangking tas cilik koro kawat ngarep kancane Lisa.

"Ya, Mbak. Ayo daku ngidhar mangang stasiun." Lisa sing lagi nggongake tembang kanti nyumet kuping nganggo piranti sing jenenge headset menyat saha panceri banjur nganggo sweter rajad. Lisa tata-tata.

Montor rodha pajut wis comawis ing plataran. Sinta lan Lisa gage mbukak lawang kembang.

tekan stasiun. Paling ora iku ana sepuh meniti Sinta mangga jahal sepur mangkat. Ora gantelan senew sepur rumambit mekati rei wesi kang gipir amarga sadon dina kagila rodha sepur. Alon-alon sepur ninggalake stasiun Kutarjo.

Schawangan sore iki wis rada katon peteng jalaran wis ngacik wakti Magrib. Sinta mang Lisa nyawang ketip-ketip lampir ing omah-omah utawa sala kembang

kang lumaku ing dahan godhe. Yen miklu ing pagelaran utawa pisanan, kudu tetep katon peteng, kepara ora cetna.

"Permis...!" ana pawongan nganggo setelan kandi dhisik lungguh ing lungga kembang rejeki Sinta. Ngajene nganggo topi lan masker, nyangking tas ireng cilik. Dene tas sing rada gedhe wis dipethakake ing bagasi.

Sinta mata awak, mripet se-thitik mepet kaci jendhe. Tangane nggong tas cilik banjur njupuk ponsel. Satemene ora ana sing arep dibukake. Sinta mang quick warta ing internet banjur maca warta katebut, embuh lu warta selebriti, utawa kesehatan, utawa fashion. Dhine nggong nggedheake layar ponsel. Piripate memenerang marang layar. Kadhah kaneke unuk-unuk maca pawarta ing ponsel kudi.

Aku sing marani utawa sirama sing mbalik? sawara saku jero ponsel. Sinta ora mangsuli. Telpon kangpung makpet. Sempaja dispet dening pi-yai ing telpon.

Sinta unjal ambegan dawu maneh. Donyane kaya-kaya rubuh lan nggedheke anggan. Lungu sepur sing dawu kudi kaya ngguguy marang dhisik awch pangace. Sawara klukan sepur sing njrit-njerit mikul wengi kaya jeric ati kang ngertitit. Sinta madet dadi reca. Rada sawetara, dhisik amung mbegeg kane.

"Apa aku ngangggo sirama?" Krisna nggedheke papan hanggah Sinta. Ora ana sangsulun saku wong wadon kudi. Satemene pening ngali panyegonan maneh, nangng Krisna wis lungguh ing jejere. Krisna mbacutake gunem sirambi ngalung sakti. Sakti iki mirunggan kanggo sirama. Aja dhuak."

Rada sawetara Sinta nyawang bungkus sakti kancane. Sakti kudi nggedheke marang telakan kangpung. Jalaran seneng njrit sakti, Krisna saben ngidhar dhisik mesthi nggawa. Nganti ing sawijining dina, Krisna kudu kandhang anggon ngidhar Sinta. Kembang

"Saya membawa bekal coklat. Apakah mbak mau coklat?"

gagapan, banjur tumungul.

"Sejatine, aku isin marang sampeyan, Mas Krisna," lirih sawara Sinta. Panyawane adhi mendun lungguh wakti kang uga kangpung. Taman an kang wuwah

marang wong-wong kang bakal nerake luku marang Jakarta.

"Aku mudhun kene. Tulang dipenggal. Aku malah ngenteni kabeh" Krisna ngidhar banjur ngidhar saku papan hanggah Sinta.

FASE 2. ORGANISASI PESERTA DIDIK

MATERI KONSEPTUAL

Pangertosan Unsur Intrinsik Cerkak

Unsur intrinsik cerita cekak, inggih menika unsur ingkang wonten ing salebetipun cerita cekak.

Ingkang Kalebet Unsur Intrinsik Cerkak

1. Tema
2. *Latar* utawi *setting*
3. Alur (Plot)
4. Paraga
5. Wataking Paraga
6. *Sudut Pandang*
7. Piwulang luhur (*amanat*)

Materi ingkang langkung jangkep saged dipuntingali wonten ing *link bahan ajar* :
<https://heyzine.com/fli-p-book/73d06e8c9d.html>

FASE 3. PENYELIDIKAN INDIVIDU / KELOMPOK

GLADHEN KELOMPOK

PITEDAH GLADHEN

- Kadamela kelompok kanthi cacahipun 6 siswa ing saben kelompok.
- Lenggah kaliyan kanca satunggal kelompokipun lajeng nindakaken pirembagan.
- Kawaosna cerita cekak ingkang sampun kasamektakaken
- Kaanlisisna unsur intrinsik cerkak ingkang sampun katemtokaken wonten ing perangan pitakenan lan kaandharna pawadanipun.
- Satunggal kelompok anggenipun ngempalaken cekap satunggal kemawon ananging sedaya anggota kelompok kedah paring pamanggih.
- Anggenipun mangsuli sasaged-saged ngginakaken basa Jawi ragam krama.

FASE 3. MEMBIMBING PENYELIDIKAN KELOMPOK

GLADHEN

Kawaosen cerita cekak kanthi irah-irahan “*Kangen Pak Bon*” ing ngandhap menika lajeng kaanalisisna unsur intrinsik wonten ing cerita cekak menika saha pawadanipun!

Kangen Pak Bon

(Dening Sayekti Ardiyani)

Fikri bola-bali kerut irunge. Sanajan wis nganggo masker kanggo nutupi irunge, ambune kamar mandhi tembus tekan irung.

“Parah! Kamar mandhi iki ambune pesing banget! Mung rong dina Pak Bon ora mlebu, wis reged ngene. Hah, bocah-bocah ora tau nyiram sawise pipis pa?” sambate Fikri. “Iki nembe kamar mandhi siji, kamar mandhi liyane piye?”

Pak Bon, dadi tukang kebon lan tukang reresik ing sekolahe Fikri jenenge Pak Zaenuddin. Pak Bon wis rong dina ora nyambut gawe amarga lagi lara. Arep kepriye maneh yen Pak Bon ora langsung mlebu? pikir Fikri.

Kanthi upaya sing bisa ditindakake, Fikri pungkasane ambegan lega ing ngarep kamar mandhi. Rasane getun, kok wingi dheweke ora mlebu Pramuka tanpa izin. Sawise pelajaran, dheweke mulih. Fikri wis ora sabar ketemu Mbah Putri sing bakal teka lan nginep ing omahe wong tuwane. Ibu wis ngelingake Fikri supaya melu kegiatan Pramuka amarga Mbah Putri rawuh sore.

Sepur nembe tekan stasiun kira-kira tabuh 16.00 WIB. Fikri sing uwis kangen karo eyange, ngeyel yen dheweke bakal methuk Mbah Putri ing omah, mula dheweke kudu mulih luwih awal.

Lha, saiki Fikri getun amarga ibune bener. Fikri kudu ngenteni suwe nganti Mbah Putri rawuh. Amarga dheweke bolos Pramuka, dheweke dihukum ngresiki kamar mandhi mambu sing ditinggalake Pak Bon. Fikri lega amarga tugase wis rampung.

Dheweke lagi wae nyruput wedang putih saka botol sing digawa nalika ana pengumuman saka pengeras suara sekolah. Kabeh siswa didhawuhi guru gugur gunung ngresiki sekolah. Saben kelas mesthi resik amarga petugas piket sregep ngresiki. Nanging, platarane katon reged banget karo godhong sing sumebar. Mangsa iki kadhangkala nggawa angin kenceng satemah godhong-godhongan terus rontok. Apa maneh koridhor sing bledug kandel lan ruwang liyane sing ora didemek petugas piket. Tetanduran ing sakubenge pekarangan uga wis garing.

“Pancen susah yen Pak Bon lagi lara. Dadi kangen karo Pak Bon,” sambate Fikri. “Nembe lungguh ngaso, dikon resik-resik maneh,” raine mrengut.

“Ciyee...kangen...biasane ora tau nggatekake Pak Bon,” ujare Umar.

“Ewadene kanca-kanca ora kangen? Pak Bon lagi lara mung rong dina, sekolahe wis reget banget. Delengen kamar mandi, hiyy ambune ra karuan. Awake dhewe isih gumantung marang Pak Bon. Yen lara nganti pirang-pirang dina, kepiye dadine sekolahan?” pitakone Fikri.

“Iya, saiki awake dhewe rumangsa kelangan, biasane ora perduli. Pranyata Pak Bon nduweni peran gedhe ing sekolah iki,” ujare Yoga.

“Tugas Pak Bon ora beda karo guru. Tanpa wong-wong mau awake dhewe ora kuwat,” Umar kaget.

“Dhewe nembe ngrasa yen Pak Bon ora ana,” sambunge Fikri.

“Kepriye yen sore iki tilik Pak Bon,” saran Yoga.

“Bener kuwi, kas kelas bisa kanggo suku oleh-oleh,” sambunge Rani, bendhahara kelas sing lagi ngrungokake ora adoh saka bocah-bocah mau.

“Sarujuk, budhal sekolah langsung mrana,” Umar sing dadi ketua kelas mutusake. Rampung rembugan, bocah-bocah banjur padha metu saka kelas kanggo gugur gunung.

“Lho kok Bapak boten rawuh, kula kangen Pak,” Umar miwiti nyapa Pak Bon sawise tekan omahe budhal sekolah.

“Bapak lara, vertigone kumat maneh. Ora bisa apa-apa. Piye sekolahe?” Pak Bon kaget karo tekane bocah-bocah.

“Wah semrawut, Pak. Menawi boten wonten Bapak, sekolahe reged, Pak,” sambate Fikri.

“Dingapura, insya Allah sesuk mlebu. Alhamdulillah wis mari,” kandhane Pak Bon.

“Nyuwun sewu Pak, kita asring kesupen lan boten perduli kalihan karesikan. Bapak boten rawuh, ketinggal benten sekolahan,” ujare Yoga.

“Dongakna supaya bapak ora lara maneh, bocah-bocah. Dadi bapak bisa ngurusi sekolah,” ujare Pak Bon.

“Nanging, aku uga njaluk tulung. Bocah-bocah uga duwe tanggung jawab kanggo njaga karesikan sekolah. Yen wis biasa ngopeni lan njaga lingkungan awake dhewe mesthi kepenak sinau.”

“Nggih Pak, janji badhe langkung nggatosaken karesikan,” kandhane bocah-bocah meh bebarengan.

“Hmm... maturnuwun wis teka, dadi tambah semangat bapak,” Pak Bon mesem seneng. Bocah-bocah uga seneng bisa tilik Pak Bon.*

(kamot ing Djaka Lodang No. 07 Taun 2022 kaca 28).

FASE 4. MENGEMBANGKAN & MENYAJIKAN HASIL KARYA

Kelompok :

Nama Anggota : 1.

2.

3.

4.

5.

6.

Identifikasi Unsur Intrinsik Cerita Cetak

1. Tema :

Pawadanipun :

.....

2. Piwulang (Amanat) : (kasebutna 5 kemawon)

-
-
-
-
-
-

3. Sudut Pandang :

Pawadanipun :

.....

.....

FASE 4. MENGEMBANGKAN & MENYAJIKAN HASIL KARYA

**Sumangga sesulih saking kelompok
saged maosaken asiling pirembagan
kelompok wonten ing ngajeng kelas.**

FASE 5. ANALISIS & EVALUASI PROSES PEMECAHAN MASALAH

Kangge mangertosi seserepan para siswa sasampnipun nyinau bab unsur intrinsik cerita cekka wonten ing dinten menika, sumangga saged mangsuli pitakenan-pitakenan wonten ing *post-test* ingkang saged dipuntingali wonten ing *link* menika <https://quizizz.com/join?gc=81356757>

